

Forfatter: Kingo, Thomas

Titel: Udrag fra Digtning i udvalg

Citation: Kingo, Thomas: "Digtning i udvalg", i Kingo, Thomas: *Digtning i udvalg*, udg. af Marita Akhøj Nielsen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1995, s. 441.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kingo09val-shoot-idm140375705228048/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Digtning i udvalg

billedrigdom i Kingos fremstillinger af altings forgængelighed, dødens uafvendelighed og det evige livs lyst. I mindediget over Niels Juul (s. 395-404) fremkalder den dødes exceptionelle status en pompøs indledning, som påkalder sig speciel interesse ved at oprulle det datidige verdensbillede. Trøstebrevet til Juuls enke (s. 405-407) kan næsten virke som en skitse til *Santale med Rygtet*, men også det er et gennemarbejdet barokdigt. De æredigte, der regelmæssigt blev trykt foran i datidens bøger, har det træk fælles med mindediget, at der kræves en skildring af en historisk person, i æredigtet bogens forfatter; derudover er en anbefaling af det foreliggende værk på sin plads. Kingos digt til Dorothea Engelbretsdatter (s. 307-308) opfylder elegant forventningerne og leger tilmed drillende med kønsrollerne.

I anledning af Niels Juuls død forfattede Kingo en række inskriptioner til gravmælet (s. 408-412). Indskriften er en krævende genre, men også i denne helt korte form er Kingo en mester; de talrige påskrifter fra hans hånd er indholdsmættede, prægnante, slående (s. 162, 388, 389, 415), og det samme gælder hans digte til portrætter (s. 311 og 390).

De digte, hvor Kingo for det fuldeste register kunne gennemspille barokkens pompose effekter, er hyldestdigtene til kongen (s. 29-47, 151-161 og 309-310). Til at udtrykke begejstringen og hengivenheden for dette højeste væsen på Jorden er alle verbale midler taget i brug, og digtene er da også blevet prægtige. De får et noget forskelligt præg efter anledningen: *Kronebøns Korte Beskrivelse* er i vidt omfang versificeret topografi, hvor slottets pragt kaster glans over dets herte, mens *Christian den Femte ... Hans Majestæts første og Lyksalige Ledings-Tog* har træk af krigsreportagen. For en nøgtern eftertid kan det forekomme forbløffende, at Christian V kunne fremkalde al denne medrivende patos, men forklaringen må søges i, at han for Kingo ikke primært er en person med al den syndighed og ringhed, der kleber ved ethvert menneske, nej, han er så at sige embedet, Guds stedfortræder på Jorden, og det er i den rolle, Kingo af hjertet kan hyld ham.

Så godt som alle Kingos officielle lejlighedsdigte er formet i det metrum, der ansås for passende til ophøjede emner, nemlig alexandrineren, dvs. parrimede vers med skiftevis to- og enstavelsesrim,

hvor hvert vers består af seks jamber (en tryksvag + en trykstærk stavelse) med en pause efter de første tre. Når enkelte af de private digte også er alexandrinerne, kan det rimeligvis tages som udtryk for, at Kingo har ønsket at fremkalde en vis højtidelig stemning; det kan gælde *Odense Hospital* og bindebrevet til Birgitte Balslev, der begge har en udpræget religiøs karakter. *Fynske Mercurius* er af en anden støbning, men her er det forbilledet, Anders Bording's månedlige avis *Danske Mercurius*, der har bestemt metret.

Den anden hovedgenre i Kingos forfatterskab er salmen. Også for den fandtes en række konventioner, som Kingo dels overtager, dels fornyer. Siden reformationstiden var der oversat og nydigtet salmer til brug ved en lang række lejligheder: morgen- og aftensalmer, bods- og bekendelsessalmer, bibelhistoriske salmer, især om Jesu lidelse, død og opstandelse, lovprisninger, betragtninger over livets store vendepunkter og daglige foreteelser, bønner og gendigtninger af de gammeltestamentlige salmer. Kingo behersker disse traditionelle genrer og overtager såvel deres emner som billeder og enkeltord, men han sprænger også deres hidtidige, overvejende teologisk bestemte former ved at omdanne dem efter barokkens æstetiske idealer. Ligeledes forførende er Kingos konsistente billedsprog, der kan oplade den konkrete sansede situation med betydning, til den får svimlende – kosmiske – perspektiver. Den udtømmelige variationsrigdom i morgen- og aftensangenes beskrivelser af principielt de samme trivielle gøremål er et charmerende udslag af digterens frodige opfindsomhed, ligesom valget af de meget forskellige versmåle afspejler den suveræne mesters lyst til at stille sig stadig nye opgaver – og løse dem tilsyneladende legende let. De vekslende metriske rammer udfyldes selvfølgelig med spændstige verslinier, der rummer et minimum af sløpt fyld, og hvis prægnante formuleringer ofte indbyder til dvælen; men i selve kompositionen ligger et incitament til at gå videre for at fatte den samlende idé, som den viser sig i salmens helhed.

I modsætning til næsten al anden barokdigtning har Kingos salmer bevaret den friskhed, som er tegnet på klassikerens tidløshed. Hvor periodens litteratur for eftertiden ellers som regel har virket hul og forskruet pga. den lidenskabelighed, der nemt kan virke po-